

Samostalno autorsko izdanje
Boris Teodosijević

Lektor i korektor
Tanja Taubner Gajić

Dizajn korica
Miroslav Panić

Priprema za štampu
Boban Knežević

Štampa i povez
NS Mala knjiga+, Novi Sad

Tiraž
500 primeraka

Boris Teodosijević

GOVOROM DO USPEHA

MOĆ JAVNOG NASTUPA
U VAŠIM RUKAMA

Subotica, 2019

UVOD U JAVNI NASTUP

U ovoj knjizi se nećemo baviti historijom javnog nastupa, starom Grčkom, Platonom i Aristotelom, a ponajmanje sofistima. Cilj je da vam približimo javni nastup i govorništvo kao praktičnu vještinu, primenljivu na sve sfere posla i života i neophodnu svakome ko ima dodira sa drugim ljudima. Dakle, sem ako niste odlučili da živite na pustom ostrvu, kojih je ostalo vrlo malo na svetu, ili ste se zavetovali na ćutanje, što vam i ne bi mnogo pomoglo, jer se javno nastupati može i bez izgovorene reči, preporučujemo vam da se pridružite putovanju kroz tajne javnog nastupa i govorništva, te polako, ali sigurno, savladate ovu izuzetnu vještinu.

Pred vama se nalazi priručnik bogat ilustracijama i primerima iz prakse, koji će vam pomoći da na najjednostavniji način sagledate sve osobenosti i detalje javnog nastupa i vještine govorništva, kako biste ih i sami lako prepoznali, savladali ih i time i sami postali odlični i rado slušani govornici.

Takođe, u knjizi se nalazi i veliki broj praktičnih vežbi koje treba da savladate u toku čitanja ove knjige. Same vežbe treba da prolazite upravo onim redosledom kojim su prikazane u knjizi, jer su osmišljene tako da se nadovezuju jedna na drugu, postepeno vas pripremajući na sve slože-

nije zadatke i upotpunjujući vaše znanje i veštinu svakom narednom vežbom. Proces i pravila svake pojedinačne vežbe su jasno navedeni i detaljno opisani, kako bi se postigao najbolji rezultat i time unapredio tačno određeni segment vaše govorničke veštine.

Govorništvo kao veština

Nažalost, mora se primetiti da u današnje vreme, mada verovatno ni u drugim vremenima nije bilo mnogo drugačije, gotovo svi naraštaji odrastaju u okruženju gde se ne govori aktivno i ne ukazuje direktno na to šta sve javni nastup može da podrazumeva, čemu služi veština govorništva i zašto bi je trebalo izučavati. Realno, nije ni očekivati da mladi stasavaju sa saznanjima i veštinama javnog nastupa i govorništva jer je veoma mali procenat, tačnije promil, roditelja koji svoju decu mogu aktivno učiti ovim veštinama. Sa druge strane, čak se ni u obrazovnom sistemu, kroz osnovne i srednje škole, pa tako i fakultete, sem određenih smerova, uopšte ne pominje, a još manje izučava ova veština.

Stoga smo suočeni sa činjenicom da nam zbog pomanjkanja iste mnogi poslovi propadaju i mnogi se ciljevi ne postižu, naročito u međunarodnim poslovnim odnosima i diplomatiji. Javni diskursi nam liče na „rijaliti šou“. Vlada opšta nepismenost i kakofonija raznih „slengova“, do nivoa veličanja prostakluka, kao i nipodaštavanje svakog kulturnog i umerenog obraćanja.

Jedan od načina da se to stanje promeni nabolje, makar u tom jednom vidljivom segmentu javnog nastupa, jeste da naučimo barem neka osnovna pravila i veštine govorništva i lepog i kulturnog ophođenja sa okolinom.

No, da bismo uopšte došli do odgovora kako uspešno savladati tehnike javnog nastupa, prvo je neophodno odgovoriti na sledeća dva pitanja:

Šta je javni nastup?

Kome je potrebna veština govorništva?

Šta je javni nastup?

Zvanična definicija bi glasila: „*Javni nastup (ponekad označen kao oratorijum, govorništvo ili govor) je proces ili čin obavljanja prezentacije (govora), od strane pojedinca koji se direktno obraća živoj publici, na strukturiran nameran način, u cilju da ih informiše, utiče na njih, ili ih zabavi. Javni nastup se uobičajeno shvata kao formalni, licem u lice, govor pojedinca grupi slušalaca. Usko je povezan sa predstavljanjem / prezentovanjem, mada je najčešće povezan sa komercijalnim aktivnošću. Većinom, javni nastup služi ubeđivanju publike.*“

Kada se pročita ova definicija, izgleda kao da je javni nastup jedna jednostavna aktivnost, koja podrazumeva samo da nešto nekome ispričamo, izgovorimo i time završimo naš posao ili ispunimo zadatak. No, stvar je u praksi prilično drugačija i skopčana je sa veoma mnogo različitih faktora o kojima treba voditi računa prilikom govora.

Pri pomenu pojma *javni nastup*, većini je prva asocijacija: govornik > sala > govornica > mikrofoni > brojna publika. Ljudi uglavnom zamišljaju javni nastup kao govor pred nekim velikim skupom, držanje mitinga, političkih govora, predavanja na velikim poslovnim kongresima i tako dalje. Ređe se pomisli na nastup na televiziji, predavanje na fakultetu, možda neki muzički nastup i slično. U stvari, daleko od toga da javni nastup podrazumeva samo ove ele-

mente. Stoga, da malo podrobnije razmislimo o tom pojmu, kroz neke praktične primere i pitanja.

Da li je javni nastup isključivo govor pred velikom masom ljudi ili pred grupom ljudi? Kada posmatramo na malo drugačiji način, ukoliko nastupate pred velikom grupom ljudi, bilo da je to u poslovnom, privatnom ili bilo kom drugom okruženju, dakako da se to može smatrati javnim nastupom, zato što prenosite poruku toj velikoj grupi ljudi.

Da li je javni nastup kada govorite pred upravnim odborom vašeg preduzeća? Svakako da jeste. Ta grupa ljudi, taj upravni odbor, može biti manji ili veći, može se sastojati od troje ljudi, može ih biti tridesetoro, ali je i dalje u pitanju grupa. I dalje *vi* pričate pred grupom, iznosite neke informacije i *vi* ste u žiži pažnje te grupe ljudi. Dakle, *vi* radite javni nastup.

No, da vidimo ovako. Šta ukoliko govorite samo vašem direktoru sa par prisutnih u kancelariji? Ili ukoliko ste otišli na razgovor za posao, pa govorite pred vašim budućim poslodavcem, pored koga je tu možda još jedno ili dvoje prisutnih u komisiji? Da li je i to javni nastup? Naravno da jeste. Javni nastup je i u tom slučaju nešto što *vi* radite pred određenim ljudima, bilo da je u pitanju veća ili manja grupa.

Kao krajnji slučaj, da vidimo da li je javni nastup ukoliko govorite pred samo jednom osobom? Ta jedna osoba može biti bilo ko. Na primer, može biti vaš poslovni partner, može biti vaš klijent, vaš poslodavac, direktor, zaposleni ili bilo koja druga osoba u vašem poslovnom okruženju. Sve to je javni nastup.

Sa druge strane, javni nastup nije samo govor pred ljudima od vama poslovnog značaja, nego da vidimo šta se dešava kada odete u kafić i želite da razgovarate sa nekim

momkom ili devojkom, želite da se svidite toj osobi. Da li se i to može smatrati javnim nastupom? Naravno da može.

Ukoliko sve ovo sada u potpunosti preselimo u privatnu sferu, onda možemo postaviti pitanje da li je javni nastup kada razgovarate u okruženju, odnosno grupi vaših prijatelja? Za razliku od svih prethodnih slučajeva, to može, ali i ne mora spadati u javni nastup. Ukoliko je to veća grupa, obično taj govor onda jeste javni nastup i to iz jednog jednostavnog razloga – svi mi, u grupi ljudi koji nas okružuju, želimo na neki način da se pozicioniramo. Dakle, želimo da postavimo sebe na neko određeno mesto, određeni nivo i na određenu poziciju u okviru te društvene grupe. Bilo da želimo da budemo vođa te grupe, sledbenik te grupe, neko ko se uvek pita za mišljenje i čije mišljenje se ceni i slično. Prosto želimo sebe da prikažemo u određenom svetlu, te stoga, čak i u grupi prijatelja, mi radimo javni nastup.

Kada zapravo naši govori, odnosno razgovori sa našim slušaocima, *nisu* javni nastup? Samo u onom slučaju kada razgovaramo sa nekim nama veoma bliskim, odnosno sa nekim ko nam je prijatelj i pred kime ne želimo da postignemo nikakav efekat, ne želimo da postignemo neki cilj našeg nastupa, našeg govora. Ne želimo da tog prijatelja nagovorimo da nešto uradi, za sebe ili za nas. Ne želimo ništa da mu prodamo. Ne želimo da postignemo ništa sem običnog normalnog privatnog razgovora. Samo u tom slučaju, takav govor ne spada u javni nastup. Dakle, samo u slučaju kada mi, razgovarajući sa nekim, nemamo nameru da sebe prikažemo u određenom svetlu, niti nameru da postignemo određeni cilj, nemamo nameru da tu osobu, ili te ljude povedemo u nekom pravcu, ne želimo da oni išta

učine – jedino tada to nije javni nastup. To se uglavnom dešava samo u razgovoru sa pojedincem (jedan na jedan), jer čim se nađemo u grupi, odnosi se uglavnom automatski postavljaju malo drugačije. Dakle, ne bi trebalo da razmišljamo o javnom nastupu samo kao o nečemu što se odvija pred većim brojem ljudi. Gotovo svaki naš govor može da bude javni nastup, ukoliko vodimo računa o tome šta, kome i zašto govorimo.

Sa druge strane, javni nastup čak može biti i kada pri govoru nemate ni jednu živu osobu ispred vas, već se obraćate samo mašini, govorite pred kamerom, bilo da je to prenos uživo, preko nekih od sredstava komunikacije, ili je snimak koji će kasnije biti emitovan. Što znači da i u tom slučaju nastup koji se tada odvija, jeste javni nastup. Iako govorite mašini, a ne živoj osobi, vi se zapravo obraćate svima koji će taj snimak nekada pogledati, čime želite da postignete određeni cilj.

Svakako da u javni nastup spadaju skupštinska govornica, govor na mitingu, predavanje pred punim amfiteatrom fakulteta, ali su tu i govori i obraćanje zaposlenima, prezentacija nekog izveštaja upravnom odboru preduzeća, predstavljanje projekta i traženje sredstava od investitora, prodajne prezentacije pred grupom ili pojedincem, držanje konferencije za štampu, gostovanje u studiju samo sa voditeljem, izjava za medije i bez voditelja, razgovor za posao, flert i još bezbroj sličnih ili potpuno drugačijih situacija.

Šta primećujemo ovde?

Najednom smo od govora *jedan ka masi ili grupi*, došli do govora ka pojedincu, ili čak samo mašini (kameri).

Po ovome ispada da je javni nastup svaki naš govor, pa taman govorili sami sa sobom, zatvoreni u orman, sa jastu-

kom na licu. Naravno, šalimo se, iako smo postavili i pitanje da li se pod javnim nastupom podrazumeva govor samo u poslovnom svojstvu, svojstvu preduzetnika, prodavca, profesora, političara, muzičara i slično. Javni nastup može da se obavlja i u privatnom svojstvu, osobe koja se obraća grupi ljudi ili pojedincima u svom privatnom okruženju, te zaključiti da je javni nastup gotovo svaka naša komunikacija, koja se odvija u našem privatnom, ali pogotovo u poslovnom životu.

Ovim zaključkom neminovno dolazimo i do pitanja da li nam veština govorništva treba i u porodičnim odnosima? Naravno da treba. S tim da su, realno, žene obično prirodno u startu bolje u javnom nastupu i uspešnije u postizanju ciljeva, nego što su to muškarci, naročito u porodičnim odnosima. Učenje javnog nastupa i govorništva u okviru porodice nije potrebno da biste vašeg supružnika izmanipulisali na određeni način, naravno da to nije cilj. Već zbog toga da biste našli pravi način da prenesete određene informacije i misli, da biste bili dobro shvaćeni, da bi vas supružnici, uslovno rečeno, poslušali, kao i da ne bi dolazilo do razmirica i svađa unutar porodične komunikacije. Zbog toga je, čak i u okviru porodice, veoma značajno savladati tehnike javnog nastupa, kako biste imali dobru komunikaciju sa vašim ukućanima.

U ovom trenutku bismo mogli definisati pojam javnog nastupa malo konciznije i to:

Javni nastup je svaki vid obraćanja pojedinca ka grupi ili pojedinačnom slušaocu, bilo uživo ili putem elektronskih sredstava komunikacije, kojim se želi postići određeni cilj, ili dati određena slika o sebi, kroz različite tehnike uticaja, informisanja ili zabavljanja.

Da ni ne pominjemo i detaljno opisujemo kako se javni nastup menjao kroz istoriju, pa čak i samo kroz nekoliko poslednjih decenija, kako je menjao svoj oblik, tehnike, način obraćanja, ciljeve, lutao od strogo ozbiljnog i formalnog, ka zabavnom, pa čak i degutantnom karakteru. Pri tome se morao prilagođavati i očekivanjima publike, koja se vremenom stalno menjaju. Time je i sama definicija javnog nastupa vremenom podložna promena i pitanje je kako će izgledati kroz nekoliko decenija ili stoleća.

Kome je potrebna veština govorništva?

Iz prethodnog teksta i definisanja javnog nastupa, odgovor na drugo pitanje se gotovo nameće sam po sebi. Polako postajemo svesni da je veština govorništva, odnosno javnog nastupa, od ogromnog, vrlo često i ključnog značaja u procesu građenja našeg mesta u društvu, poslovne karijere, uspešne prodaje i porodičnih odnosa. Uz to, posebno je potrebno naglasiti da ukoliko želite da pojedince ili grupe pokrenete na neku trenutnu akciju, šta god ta akcija bila, dobar rezultat možete očekivati samo ukoliko ste dobar, siguran i prodoran govornik.

Bez obzira koliko ste do sada razmišljali, ili niste razmišljali o tome koliko je za vašu konkretnu situaciju, za vaš konkretan posao, značajno da ovladate tehnikama javnog nastupa, ovog trenutka postajete svesni da to jeste značajno. Bilo čime da se bavite danas, vama je neophodno da savladate i poznajete tehnike javnog nastupa, upravo kako biste možda promenili vašu trenutnu situaciju, kako biste počeli da izgledate drugačije u očima vaše okoline, kako biste na-

predovali u vašem poslu i, naravno, kako biste poboljšali posao koji već sada radite, odnosno kako biste ostvarili bolje rezultate i tako dalje. Bilo čime da se bavite, potrebno je da znate tehnike javnog nastupa i da savladate veštinu govorništva.

Stoga možemo zaključiti da je apsolutno svima potrebno da ovladaju barem osnovama govorništva i javnog nastupa. Bilo da se bavite javnim poslom, politikom, medijima, bilo da ste profesor ili menadžer, prodavac ili ugoštitelj, da li vam je cilj da nastupate i govorite pred masama ljudi, upravnim odborima preduzeća, držite prodajne prezentacije grupama ili pojedincima, bolje se pozicionirate u društvu, ili samo da se dopadnete devojci ili dečku u kafiću, ili da odobrovoljite svog profesora da vam dâ prolaznu ocenu, ovladavanje tehnikama javnog nastupa i veštinama govorništva je ono što će napraviti ključnu kvalitativnu razliku između vašeg uspeha ili neuspeha. Drugim rečima, kada ovladate tehnikama javnog nastupa, raspolagaćete ključnim veštinama kojima ćete da doprete do vaše publike, da vas publika bolje prihvati, da vas ljudi pravilnije čuju, te da vas, samim time poslušaju.

U tom procesu ovladavanja tehnikama javnog nastupa i umećem govorništva, postoji jedna ključna stvar, koja će vam umnogome pomoći da vaše znanje i umeće dovedete do vrhunca sposobnosti komunikacije i obraćanja publici, tako da vas svaka publika u potpunosti razume, da lako i bez naprezanja sluša i nepogrešivo zna šta je ono što vi govorite i koja je to tačna poruka koju vašim govorom prenosite. Taj ključ uspeha je bogatstvo vašeg ličnog rečnika, odnosno fonda reči kojim raspolazete i sa kojima lako i sigurno baratate.

Da biste obogatili fond reči, najbolji način je da mnogo i stalno čitate. Da čitate knjige različitih žanrova, stilova pisanja, tematike i terminologije. Takođe da čitate neke vidove stručne literature, barem iz onih oblasti koje vas lično zanimaju. Poželjno je čitati i one pisce koje smatramo dosadnim i napornim jer vrlo često upravo oni koriste svo bogatstvo jezika, ponekad možda čak i preterujući, ali nam time daju uvid u moguću šarolikost, nivoe i dubine izražavanja.

Kako u ovom trenutku ne bih i sam zastranio u jezičke vratolomije, sve što ću još reći jeste da vam čitanje dnevnih novina, žute štampe, modnih i sličnih časopisa, u obogaćivanju sopstvenog rečnika neće nimalo pomoći.

Sada kada uviđamo važnost ovog, rekao bih, životnog pitanja, sve što vam preostaje jeste da krenete na put savladavanja umetnosti javnog nastupa i veštine govorništva.